

คนตานี มลายูมุสลิมที่ถูกกลืน

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ

มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์

คนตานี

ในขณะที่บทความและงานวิจัยหลายชิ้นซึ่งเกี่ยวเนื่องกับข้อมูลทางชาติพันธุ์ในพื้นที่สามเมื่อต้องการแยกแยะคน "ออสซี่แย" หรือ "ออสซี่แย" จังหวัดภาคใต้ปัจจุบันคุ้นเคยกับคำว่า "คำ" มลายูมุสลิมและคนไทยพุทธในพื้นที่ดังกล่าว มีการอภิปรายกันมากถึงรากฐานที่มาของเรียกชื่อกลุ่มคนในคาบสมุทรมลายูในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงสมัยหลังอาณานิคมตั้งแต่หลังทั้งอาศัย "คนนอก" แต่ในบทความต่อไปนี้ เนื่องจากผู้เขียนเป็น ¹สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาสำหรับ "คำเก่า" และไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม มีอยู่นอกพื้นที่ ไม่ได้เป็นคนในวัฒนธรรมมลายูเรียกคนในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับพื้นที่เมื่อกวาดต้อนเอาผู้คนจากหัวเมืองต่างๆ มาอยู่อาศัยทั้งในกรุงและรอบ ของกรุงเทพฯ ในยุคต้นดังพบใน "คนตานี" หรือเรียกตัวเองว่า "แขกตานี" กรุง หนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นถูกเรียกว่า และมีชุมชน "ถนนตานี" ถนนทั้งสายตรงสี่แยกคอกวัวเรียกว่า พื้นที่ใจกลางเมืองเก่าย่านบางลำพูมุสลิมที่อยู่ในตรอกแคบๆ หลบเร้นแฝงตัวห่างจากสายตาผู้คนทั้งที่มีสยิดตีกดินและมีสยิดจักรพงศ์²

ผู้คนที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ในเมืองเนื่องจากสงครามสมัย ในความคุ้นเคยของคนกรุงเทพฯ คนตานี³ ต้นกรุงเทพฯ และนับถือศาสนาอิสลามคือ

และเนื่องจากอัตลักษณ์ [Identity] เป็นเรื่องค่อนข้างกำกวมมีหลายนัยหรือเลื่อนไหลไปสำหรับผู้ที่น่านับถือศาสนาอิสลามเชื้อสายมลายู "คนตานี" ตามสถานการณ์ บทความนี้จึงใช้คำว่า และมีที่มาจากพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณเมืองปัตตานี [Patani]³ เก่าที่ปัจจุบันคือ

¹ งานของ Anthony Reid. *Understanding Melayu (Malay) as a Source of Diverse Modern Identities*. *Journal of Southeast Asian Studies*. Vol 32: 3, 2001. ที่สืบสวนถึงที่มาในทางประวัติศาสตร์ของคำว่ามลายูหรือมาเลย์ในเขตคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะ และ Pierre Le Roux. *To Be or Not to Be ... the Cultural Identity of the Jawi*. *Asian Folklore Studies*. Vol 57: 2, 1999. ที่กล่าวถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนยาวีในประเทศไทย

² ๔ เช่น สะท้อนความรู้ในเอกสารเก่าเช่น เรื่องนางนพมาศหรือตำรับทำวศรีจุฬาลักษณ์ ซึ่งเขียนขึ้นในราวรัชกาลที่ ๓ และเรียกขามลายูในคาบสมุทรมลายู "แขก" เช่น เรียกขามุสลิมส่วนใหญ่ว่า เกี่ยวกับคนต่างชาติต่างภาษาแบบรวมๆ ซึ่งเป็นการเรียกแบบกลุ่มชาติพันธุ์ "แขกมลายู" ใต้ ว่า [Ethnic Identification] แต่ถ้าเจาะจงว่ามาจากที่ใดจึงจะเรียกนี้ "แขกตานี" เฉพาะลงไป ดังเช่น

³ Patani ๑๗ ส่วนคำว่าปัตตานี หรือใช้เรียกรัฐบริเวณคาบสมุทรมลายูในยุคที่รุ่งเรืองเมื่อราวศตวรรษที่ ๑๖ Pattani ที่มีตัวอักษร t สองตัว ใช้เรียกพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน

บ้านเมืองชายฝั่งในจังหวัดปัตตานีมากกว่าจะใช้เรียกกลุ่มคนซึ่งนับถือศาสนาอิสลามในกรุงเทพฯ แม้จะมีบรรพบุรุษเป็นคนตานี "มากกว่าความเป็นคนตานี ความเป็นคนกรุงเทพฯ" ที่มีสำนึกของที่ถูกกวาดต้อนมาเมื่อครั้งต้นกรุงเทพฯ ก็ตาม

ที่ไม่นับสตุลทั้งที่มีชาวมลายูผู้นับถือ คนที่อยู่ในพื้นที่ทั้งสามจังหวัด คนตานีในที่นี้ คือ ศาสนาอิสลามอยู่ไม่น้อยเพราะว่าถูกตัดขาดทางวัฒนธรรมและความเป็นมาทางประวัติศาสตร์จากทั้งนี้ การขยายบ้านเมืองตั้งแต่สมัยต้นกรุงเทพฯ ที่แยก ลักษณะภูมิประเทศที่มีเทือกเขาขวางกั้น รัฐบาลตานีดั้งเดิมออกเป็น ๗ หัวเมือง กระจายไปสู่เขตภายในที่เคยมีชุมชนเก่าอยู่แล้วและปรับ การปกครองจนกลายเป็นพื้นที่ในสามจังหวัดภาคใต้ โดยผู้คนอพยพเข้าไปอยู่อาศัยในเขตภายใน ใน "คนตานี" ดังนั้น การเรียกชื่อ) เหล่านี้ส่วนใหญ่ขยายตัวมาจากชายฝั่งทางปัตตานีแทบทั้งสิ้น บทความนี้ จึงเป็นการให้ความหมายจากภายนอกเท่านั้น)

แต่ไม่มีความเป็นคนตานี "คนตานี" ในฐานะที่ผู้เขียนมีบรรพบุรุษอย่างน้อยหนึ่งท่านเป็น หลงเหลืออยู่ในตัวเอง คงเหมือนคนไทยพุทธในภาคกลางอีกไม่น้อยที่มีร่องรอยในสายเลือดเช่น "คนอื่น" ที่ขาดประสบการณ์และไม่มีความเข้าใจต่อ "คนไทย" เดียวกัน ทว่าถูกทำให้กลายเป็น ที่มีเลือดเนื้อ ความรู้สึก ความคิด "คนตานี" เหล่านี้คือเหตุให้พยายามเข้าใจความเป็น เป็นพื้นฐาน ความเปลี่ยนแปลง และความไม่ฝืน ให้มากเท่าที่ประเทศไทยในยุคแห่งความหวาดกลัวและ รังเกียจความแตกต่างทุกวันนี้ควรจะต้องการ

สำหรับคนในภูมิภาคอื่น ชาวมลายูมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไกลตัว อาจเป็นมรดกของแผ่นดินจากยุคประเทศราชที่ผู้ปกครองสมัยใหม่ทุกวันนี้ไม่อยากจะ เมื่อเกิด ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ภาคใต้และยังไม่เห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ ก็เริ่มมีเสียงดังขึ้นไม่น้อย ให้ตัดพื้นที่ของผู้มีปัญหาเหล่านั้นคืนไป "อย่างต่อเนืองว่า"

ทว่า การแบ่งแยกดินแดนไม่ใช่สูตรสำเร็จของปัญหาในโลกแห่งความรุนแรงยุคปัจจุบัน เสียแล้ว เพราะพื้นที่หรืออาณาเขตนั้นไม่ใช่เป้าหมาย แต่การใช้ศาสนาเพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการต่อสู้ของผู้ถูกกดขี่กลายเป็นหนทางสู่ความเสมอภาคที่กลุ่มคนใดๆ ก็ตามแสวงหา⁴

บทความนี้พยายามสะท้อนภาพความเข้าใจที่สับสนของคนไทยต่อภาพพจน์ของชาวมลายูมุสลิมในประเทศไทยที่ถูกกักขังหรือมองอย่างเป็นภาพนิ่ง จนอาจกล่าวได้ว่า "ความเป็น มลายูมุสลิมในประเทศไทย" คืออัตลักษณ์ที่ถูกแช่แข็งไว้ [Frozen Identity] ยาวนานนับศตวรรษ

การสร้างชาติไทย

และอาณาภาพทำลายความหลากหลายทาง

ชาติพันธุ์

⁴ ศาสนาของผู้ถูกกดขี่" บทความของศรีศักร วัลลิโภดม เรื่อง [Religion of the Oppressed] -จดหมายข่าวมูลนิธิเล็ก กล่าวถึงเหตุการณ์ที่กรือเซะ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน (สิงหาคม ๒๕๔๗-กรกฎาคม) ฉบับที่ ๔๙ ประไพ วิริยะพันธุ์ ๒๕๔๗ ว่าเป็นความเชื่อทางศาสนาที่เปลี่ยนไปของคนกลุ่มใหม่ในสังคมมุสลิม ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การทำความเข้าใจ สำหรับคนทั่วไปในสังคมไทยในขณะนี้

คือการแสดงอัตลักษณ์ในเชิงพื้นที่ "คนตานี" คำว่า [Territorial Identity] โดยมีนัยแฝงของการเป็นส่วนหนึ่งของรัฐปาตานีที่เคยรุ่งเรือง มักกล่าวกันว่า เมื่อคนตานีเข้าไปทำงานหรือท่องเที่ยวในมาเลเซียโดยเฉพาะในแถบรัฐทางเหนือใกล้เคียงกับฝั่งชายแดนไทย แสดงตนเองว่าเป็นจะรู้สึกได้รับการยอมรับว่าเป็นคนที่มีรากเหง้าอยู่ในแผ่นดินที่เคยเป็นบ้าน (ออแหม ตานี) "คนตานี" เมืองสำคัญและมีความเป็นเพื่อนพี่น้องพวกพ้องเดียวกัน

ไม่น่าแปลกใจแต่อย่างใด เพราะในพื้นที่ดังกล่าวรัฐปาตานีที่ดูห่างไกลจากความรับรู้ของเพราะตัดเรื่องราวเหล่านี้ออกไป จะมีอยู่และกล่าวถึงก็เฉพาะการเรียบ "ประวัติศาสตร์ชาติไทย" เรียงเหตุการณ์ในสมัยเสียดินแดนบางส่วนเพื่อรักษาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ต้องสูญเสียดินแดนที่เคยเป็นเมืองขึ้นไปเพื่อรักษาส่วนรวมไว้ "ชาติ-ประเทศ" เพื่อเสียสละแก้ตั้งถูกดองย่ำไว้ในงานเขียนทางประวัติศาสตร์หลายเรื่องที่ทำให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์ของชาติไม่ได้มีส่วนร่วมหรือรู้สึกในระดับลึกกว่านโยบายเพื่อปฏิบัติการปกครองส่วนท้องถิ่นและต่อมาคือการเพราะการแยกรัฐมลายูที่มีความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมเดียวกัน⁵ ปกป้องการล่าเมืองขึ้นออกจากกัน ทำให้พี่น้องญาติมิตรทั้งที่มีเชื้อสายมลายูนับถือศาสนาอิสลามและคนเชื้อสายไทยนับถือพุทธศาสนาและผู้คนอีกหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคยเดินทางไปมาหาสู่ในรัฐแบบเดิมต่างตกค้างอยู่ในกรอบของเส้นแบ่งแยกดินแดนของรัฐสมัยใหม่ทั้งสองฝั่ง

คนตานีจากปาตานีซึ่งเคยเป็นเมืองท่าและโดยธรรมชาติของเมืองท่าไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็คือสถานที่รวบรวมกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มารวมอยู่อาศัยด้วยกัน เมืองท่าในคาบสมุทรมลายูทางฝั่งตะวันตกที่รุ่งเรืองในระยะร่วมสมัย เช่น มะละกา ยังเป็นสังคมพหุลักษณะมาจนถึงทุกในความหมายแต่อดีตก็คือผู้คนหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อสายมลายู จีน "คนตานี" วันนั้นโดยมีคนกลุ่มใหญ่เชื้อสายมลายูที่ "คนตานี" สยาม ดัชต์ ชาว ฯลฯ ต่างก็ถูกเรียกรวมๆ ว่าเป็นนับถือศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมหลักในวัฒนธรรมอันหลากหลายก็คือวัฒนธรรมของชาวมลายูที่หยิบยืมเอาภาษาและวัฒนธรรมของคนในกลุ่มอื่นๆ มาร่วมใช้ ยังเห็นร่องรอยของภาษาที่ผสมทั้งอารบิก สันสกฤต โปรตุเกส ดัชต์ อังกฤษ จีน และไทย อีกทั้งคนเชื้อสายจีนจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในปัตตานีปัจจุบันที่นับถือศาสนาอิสลามและมีธรรมเนียมแบบมลายู

น่าสังเกตว่า อัตลักษณ์เชิงพื้นที่ [Territorial Identity] สัมพันธ์กับการแสดงตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ต่อรัฐก่อนสมัยใหม่ [Pre-Modern State] รัฐแบบจารีต "หรือ" [Traditional State]

⁵ ดู งานเขียนที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากหัวเมืองประเทศราชและหัวเมืองชั้นนอกไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในระบบมณฑลเทศาภิบาลของ เดช บุญนาค เรื่อง "การปกครองเทศาภิบาลของประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๕๘" สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘., และงานเขียนทางประวัติศาสตร์ข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๕ การเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ตอนยกหรือแยกดินแดนให้กับอังกฤษเพื่อแลกการกู้เงินสร้างทางรถไฟ ซึ่งมองเห็นว่าเป็นเรื่องรุ่งเรืองของรัฐชาติแบบสมัยใหม่ ดังข้อความของที่ปรึกษาราชการทั่วไป "เอ็ดเวิร์ด เฮนรี สโตรเบล" ชาวอเมริกัน (พ.ศ. ๒๔๔๗-๒๔๕๑) เห็นว่า ไทยควรเสียสละรัฐมลายูเพื่อเป็นอิสระจากอนุสัญญาฉบับฉบับปี พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อผ่อนคลายปัญหาเกี่ยวกับการให้สัมปทานแก่ชาวต่างชาติ เพราะประเทศราชหัวเมืองมลายู "... เป็นบ่อเกิดแห่งความยุ่งยากทั้งหมดของไทย และยังปราศจากคุณค่า โดยเหตุที่มีได้ทำรายได้ที่น่าพอใจให้แก่ท้องพระคลังในกรุงเทพฯ" โดยการยินยอมยกดินแดน ตรัง กานู ไทรบุรี ให้ โดยอังกฤษต้องยกเลิกอำนาจศาลกงสุลและสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเป็นการตอบแทน โดย วิมลพรรณ ปีตรวิชัย เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ, ๒๕๔๗ ที่จัดพิมพ์โดยทายาทแห่งราชสกุลเทวกุล

รัฐชาติ“ ที่มีมาก่อนการเกิดขึ้นของ” [Modern State] และเส้นแบ่ง แนนอน “ขอบเขต“ ซึ่งมีเขตแดนและสภาพทางการเมืองที่รัฐกระทำต่อพลเมืองเหล่านี้ส่งผลเชิงบังคับให้เกิดการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ [Ethnic Identity] ตามมา⁶

ความเป็นรัฐสมัยใหม่คือการสร้างอาณาเขตของพื้นที่ซึ่งถูกแบ่งแยกอย่างแนบแน่นและชาติ-รัฐ” [Nation-State] ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องการวัฒนธรรมที่เป็นแกนกลาง [National Culture] โดยการยกวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจทางการเมืองขึ้นมาเป็นตัวแทน แต่ธรรมชาติของดินแดนแถบนี้ซึ่งประกอบไปด้วยการอยู่อาศัยท่ามกลางกลุ่มคนหลากหลาย การยกวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งขึ้นมาครอบงำ เช่น การใช้ชื่อ ภาษา อาหาร การแต่งกายประจำชาติ ประวัติศาสตร์ของชาติ ฯลฯ รวมไปถึงการให้สถานภาพทางการเมือง [Political Status] ที่มั่นคง สิ่งเหล่านี้เป็นแนวโน้มต่อการให้ “ชาติ” เบียดขับให้คนในกลุ่มอื่นออกไปอยู่ชายขอบเพื่อแลกกับบูรณาการหลอมรวมความเป็นซึ่งในระยะแรกลัทธิชาตินิยม เป็นหนึ่งเดียว [Nationalism] ดังกล่าวคือการต่อต้านระบอบอาณานิคม [Anti-Colonial Movement] หากต่อมาความเสียดทานทำให้เกิดลักษณะที่เรียก โดยตรงอาณานิคมภายใน“ ว่า” [Internal Colonialism]⁷ ซึ่งเกิดจากความไม่เท่าเทียมในการพัฒนาทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ต่างกัน

สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในสยามประเทศมาตั้งแต่ปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕ จากรัฐหัว ยุคเก่าที่คุ้นเคยกับรูปแบบการปกครองออกเป็น หัวเมืองประเทศราช หัวเมืองชั้นนอก เมืองชั้นกลาง และหัวเมืองชั้นใน มีผู้ปกครองในท้องถิ่นของตนเองอย่างเป็นเอกเทศ ไม่มีอาณาเขตบนแผนที่อย่างชัดเจนแต่ไม่ใช่ไม่มีเขตแดนหากเป็นที่รับรู้กันเฉพาะท้องถิ่นที่คนนอกคงไม่เข้าใจหรือรับรู้ได้ง่ายๆ โดยคงไม่เคยคาดว่า ในวันหนึ่งการกำหนดขอบเขตของดินแดนจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของเจ้าอาณานิคมเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของหรือทรัพย์สินเหนือแผ่นดินนั้นๆ

ประวัติศาสตร์แห่งชาติคือเรื่องราวที่ถูกยกขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหลักดังกล่าว เป็นประวัติศาสตร์ที่เล่าจากศูนย์กลางโดยปราศจากการให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นอื่น โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งอยู่ชายแดนหรือชายขอบ [Peripheral] ของศูนย์กลางที่วัฒนธรรมหลักของคนกลุ่มใหญ่ดำรงอยู่

⁶ ตัวอย่างคือ ชาวตะวันตกบันทึกไว้ว่า ในดินแดนประเทศไทยปัจจุบันถูกเรียกอย่างกลางๆ โดยไม่ระบุความเป็นกลุ่ม โดยจะเพิ่มเติมว่าเป็นไท (อยุธยา) ขณะที่เรียกคนที่มาจากสยามตามชื่อเมือง เช่น คนกรุงเทพฯ “สยาม” ชาติพันธุ์ใดๆ ว่า ลาว โยน พะกัน เมื่อระบุถึงรายละเอียด การแสดงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จึงไม่ใช่ความสำคัญอันดับแรกในการบ่งบอกอัตลักษณ์ของรัฐก่อนสมัยใหม่แต่อย่างใด

⁷ สุเทพ สุนทรเกสัช “ระบบอาณานิคมภายในกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ตัวแบบเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของอีสานกับรัฐบาลกลางของประเทศไทย” ภาควิชาประวัติศาสตร์ : รวมความเรียงว่าด้วยการประยุกต์ใช้แนวความคิด และทฤษฎีทางมานุษยวิทยาในการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์, ๒๕๔๐. ดูเพิ่มเติม David Brown, **THE STATE AND ETHNIC POLITICS IN SOUTH EAST ASIA**, Routledge, London and New York, 1994. Chapter 5 “Internal colonialism and ethnic rebellion in Thailand” การเป็นอาณานิคมภายในเห็นได้ชัดจากการยกตัวอย่างกรณีภาคอีสานในประเทศไทย

ประวัติศาสตร์แห่งชาติที่คนไทยคุ้นเคยเพราะกลายเป็นหลักสูตรทางการศึกษาและ "รัฐชาติสมัยใหม่" นโยบายของรัฐหลายประการถูกสร้างขึ้นหลังจากการเกิดการรวมศูนย์เพื่อสร้างที่เกิดขึ้นในโลกเมื่อไม่เกินสามร้อยปีและเกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา หากจะนำมาตีความและนำเสนออีกครั้งก็จะเห็นว่า ตรรกะของประวัติศาสตร์ ธงชัย วินิจจะกุล ข้อเสนอของพรหมแดนของประเทศไทยทุกวันนี้กำหนดความเป็นพรหมแดนของ "แห่งชาติกำหนดว่าคนไทยจึงขาดการทำความเข้าใจกับพื้นที่หรือประวัติศาสตร์ประเทศเพื่อน "ประวัติศาสตร์ปัจจุบันบ้าน ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทางประวัติศาสตร์แบบรัฐจารีตหรือตำนานพงศาวดารแบบการเมือง-ภูมิ รัฐแบบสมัยใหม่มี โบราณ [Geo-politics] แบบสมัยใหม่ที่กำหนดความเป็นเอกภาพทางภูมิศาสตร์ด้วย ประวัติศาสตร์แห่งชาติแบบนี้มีโครงเรื่อง [Plot] แบบเรียงตามลำดับ และมีศูนย์กลางอยู่แห่งเดียว ไม่เห็นความหลากหลายของศูนย์รวมอำนาจซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติของรัฐแบบโบราณ ส่วนความสัมพันธ์ของบ้านเมืองเหล่านี้ก็ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจเหล่านั้นขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและสถานการณ์ ศูนย์กลางมาโดยตลอดทั้งๆ ที่ความเป็นจริงทางการเมือง ท่ามกลางสิ่งเหล่านี้รูปธรรมที่ชัดเจนที่สุดคือ การสร้างแผนที่ตามจินตนาการที่มีและกว้างขวางตามเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาหนึ่งๆ เป็นการ ลักษณะเกินจริง ใหญ่โตเพื่อฝันที่กลายเป็นความภาคภูมิใจของชาติ ดังนั้น การเสียดินแดนในประวัติศาสตร์ทั้งการเสียกรุงแก่พม่าและการเสียดินแดนในยุคอาณานิคมจึงกลายเป็นความเจ็บปวดและความทุกข์แห่งชาติทีเดียว ทำให้เกิดการมองประเทศคู่สงครามว่าเป็นศัตรูอย่างถาวร

เค้าโครงประวัติศาสตร์แห่งชาติแบบนี้คือการนำเอาศูนย์กลางที่กรุงเทพฯ เป็นหลัก เมืองประเทศราชหรือหัวเมืองชั้นนอกที่ต่างวัฒนธรรมต่างภาษาถูกผนวกเข้าเป็นเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติที่ไม่มีบทบาทสำคัญอยู่ในเค้าโครงหลักของประวัติศาสตร์ชาติไทย กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อสร้างอำนาจรัฐให้ควบคุมการบริหารการปกครอง ระบบการศึกษา เชื่อมโยงด้วยระบบสาธารณูปโภคโดยเฉพาะการสื่อสารอย่างรวดเร็วเพื่อเป็นเครื่องมือในการบูรณาการทางซึ่งมีพื้นที่น้อยมากสำหรับ "ความเป็นไทย" สิ่งเหล่านี้คือการสร้าง วัฒนธรรมเป็นลำดับประวัติศาสตร์จากชายแดน

สิ่งที่รัฐไทยกระทำอย่างต่อเนื่องแก่วัฒนธรรมและสภาพทางการเมืองของผู้คนในกลุ่มย่อยตั้งแต่ราวร้อยกว่าปีที่ผ่านมาคือ การสร้างบูรณาการเพื่อลดความแตกต่างทั้งหลายทางชาติพันธุ์นั่นเอง นับเป็นมรดกของการต่อต้านลัทธิอาณานิคม [Colonialism] แบบไทยๆ ด้วยการปกครองแบบรวมศูนย์ สร้างระบบราชการให้กลายเป็นกลไกหลักของการบริหารราชการส่วนภูมิภาค หมายถึงการครอบงำวัฒนธรรมย่อยอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในล้านนาและอีสานที่เคยมี

⁸ เสนอ "เรื่องราวจากชายแดน สิ่งแปลกปลอมต่อตรรกะทางภูมิศาสตร์ของประวัติศาสตร์แห่งชาติไทย" ธงชัย วินิจจะกุล "การปริวรรตทางสังคมในทัศนะประชาชน : ประสบการณ์คนไทยทุกชั้น" ต่อการประชุมนานาชาติเกี่ยวกับภาคใต้ เรื่องใน "เรื่องเล่าจากชายแดน" ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ พิมพ์ซ้ำในชื่อ-มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๑๓ เก้าแก่กว่ารัฐสุโขทัยใน "ศรีวิชัย" ประวัติศาสตร์ปกปิดของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐปัตตานีใน ๒๕๔๗ ,สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

แต่อำนาจเหล่านี้⁹ ปัญหาการแข็งข้อและต่อต้านเช่นเดียวกับหัวเมืองประเทศราชเช่นปัตตานี แปรกลปอมเกินไปที่จะใช้กับบ้านเมืองในวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งกว่าและกลายมาเป็นปัญหา อิทธิพลที่เหลือจากการไม่สามารถรวมศูนย์อย่างสมบูรณ์ได้เหมือนที่อื่นๆ ในดินแดนสามจังหวัด ภาคใต้ทุกวันนี้

ประวัติศาสตร์ของชาติแบบนี้ สร้างความกดดันให้กับผู้คนในวัฒนธรรมย่อยหนักหนาขึ้น พิบูลย์สงคราม แม้จะได้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยแล้ว .ไปอีกในสมัยจอมพล ป คือ ๒๔๘๒.ศ.ใน พ "สร้างความเป็นไทย" หรือ "ชาตินิยม" แต่นโยบายเพื่อสร้างความเป็นไทย ก็ตาม การทำลายความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างรุนแรงที่สุดและไม่ได้ตั้งใจ การตีความว่าทุกคนที่มีสัญชาติไทยถือว่าเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ เช่น จะต้องพูดภาษาไทย แต่งกายแบบไทย มีขนบธรรมเนียมแบบไทย โดยมีสภากวีวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ นโยบายรัฐนิยมเมื่อถูกนำไปปฏิบัติด้วยระบบราชการที่มีผู้มีอำนาจมาจากส่วนกลางหรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหลักก็กลายเป็นการครอบงำซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างหนัก โดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างชัดเจน¹⁰

หลังการขึ้นครองครองอำนาจทั้งสองครั้งของจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม แม้นโยบายชาตินิยมและการสร้างความเป็นไทยซึ่งเป็นรูปธรรมเด่นชัดกว่านโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรมในยุคสมัยอื่นๆ จะสิ้นสุดตามไปด้วยก็ตาม แต่ได้ทิ้งมรดกที่สำคัญจนถึงปัจจุบันคือ การคลั่งไคล้ความเป็นชาติ ความเป็นคนไทย ความเป็นเอกภาพ และไม่สามารถยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม การเมือง วิธีคิด วิธีชีวิตที่ต่างไปจาก "มาตรฐานแบบไทย" ได้ นับเป็นการใช้แนวคิดแบบอาณานิคมภายในที่ใช้เพื่อปกครองและครอบงำดินแดนต่างๆ ภายในรัฐสมัยใหม่ เป็นจุดเปลี่ยนไปสู่ความรุนแรง การดิ้นรนต่อรองของคนที่แตกต่างกันกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกมองว่าเป็นการแบ่งแยกดินแดน แม้คำเรียกร้องนั้นจะเป็นการต่อรองเพื่อร้องขอความเสมอภาคตามสิทธิที่ควรจะได้รับตามรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยก็ตาม

กรณีการจับตัวหะยี สุหร่ง บิน อับดุลกาเดร์ ผู้เป็นปราชญ์ทางศาสนาและผู้นำตามธรรมเนียมชาตินิยมของชาวมลายูจากปัตตานีซึ่งถูกฆาตกรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและการล้อมปราบที่ดุชงญอในปีต่อมากลายเป็นการผลักดันอย่างเป็นทางการเป็น "สัญลักษณ์" ให้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของ

⁹ เรื่องราวการต่อต้านในยุคต่างๆ โดยเฉพาะในภาคอีสานสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เขียนขึ้นเมื่อไม่นานมานี้

¹⁰ แม้ จะเป็นการเล่าเรื่องของผู้ถูกกระทำ เรื่องราวที่สะท้อนความคับแค้นจากนโยบายดั่งกล่าวของชาวมลายูปัตตานี ประวัติศาสตร์ราช ก็ตาม พิจารณาได้จากงานเขียนที่เป็นที่สนใจของนักประวัติศาสตร์อย่างยิ่งของ อิบรอฮิม ชุกรี เรื่องเขียนเป็นภาษามลายู อักษรยาวี คาดว่าน่าจะเขียนขึ้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองราว ๑๗ อาณาจักรมลายูปัตตานี ๒๔๘๒ มีทั้งฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดย .ศ.ปี หมายถึงในราว พ Conner Bailey, John n. Miksic ปี ๑๙๘๕ และ หะสัน หมัดหมาน และมะหามะซาก็ เจ๊ะหะ.๒๕๒๗ และพิมพ์ล่าสุด แปลโดย ดร.ศ.แปลเป็นภาษาไทยครั้งแรกตั้งแต่ พ ๘๐-หน้า ๗๕) ๒๕๔๙ ,ซิลค์เวอร์ม บ็อค)

ขบวนการเพื่อการปลดปล่อยรัฐปาตานีต่างๆ และและถือเอา “การแบ่งแยกดินแดน” เป็นคำตอบ สำเร็จรูปสำหรับรัฐไทยมาจนถึงปัจจุบัน¹¹

ตะกอนแห่งลัทธิชาตินิยมดังกล่าว ทำให้ความสามารถโดยธรรมชาติของคนสยามที่เคย อยู่ร่วมกับผู้คนอันหลากหลายที่ค้นหาหลักฐานได้ไม่ยากจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ถูก ทำลายอย่างรุนแรงทีเดียว เพราะผลจากนโยบายชาตินิยมแบบไทยนั้นสะท้อนให้เห็นวิธีคิดและ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

หลายประเทศเผชิญปัญหาการขีดชูเพื่อการครอบงำของวัฒนธรรมหลักแบบเดียวกันแต่ มีนโยบายในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน พม่าเปลี่ยนมาเป็นเมียนมาร์ อย่างน้อยก็แสดงนัยทางการ เมืองว่าชาตินั้นไม่ใช่พื้นที่สำหรับคนเพียงกลุ่มเดียวแต่เป็นมาตุภูมิสำหรับคนหลากหลาย ชาติพันธุ์ เวียดนามรวมและสร้างชาติโดยการให้ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ๕๔ กลุ่มใน ฐานะวีรบุรุษอย่างเสมอภาค คนกิง [Kinh] หรือคนเวียดนามที่มีอยู่กว่า ๙๐ % ไม่ใช่เจ้าของประเทศแต่ เพียงกลุ่มเดียว ในโลกของมาเลย์ [Malay World] ตัวอย่างที่อินโดนีเซียหรือมาเลเซียซึ่งมีลักษณะ พิเศษคือเป็นสังคมแบบพหุลักษณะ [Plural Society] ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายมากกว่าสังคมไทยหลายเท่า ถึงแม้ไม่สามารถกล่าวได้ว่านโยบายที่เกิดขึ้นสามารถจัดการให้ เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงก็ตาม แต่ทุกประเทศที่กล่าวมามีประสบการณ์สูงในการ สร้างความสมานฉันท์และต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองร่วมกันมากบ้างน้อยบ้างตามเหตุปัจจัย ของแต่ละประเทศ เป็นตัวอย่างของการจัดการและนโยบายการอยู่ร่วมกันของความสัมพันธ์อันหลากหลายของผู้คนที่เป็นลักษณะเฉพาะโดยธรรมชาติของภูมิภาคนี้

สำหรับประเทศไทยที่ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นมาก่อน ประสบการณ์การสร้างรัฐชาติแตกต่างไปจากประเทศที่เคยเป็นอาณานิคม ความยึดหยุ่นและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลาย ชาติพันธุ์และวัฒนธรรมนั้น ผู้คนในบ้านเมืองของเราทำไม่ได้ไม่ดึก การรับรู้ต่อปัญหายังอยู่ในแนว สายตาแบบเดิมๆ ท่ามกลางความเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่ หยุดนิ่ง โดยมีตรรกะของโครงร่างในการเขียนงานประวัติศาสตร์ชาติไทยที่เน้นหนักในเรื่องความ เป็น “คนไทย” และอาณาเขตของชาติที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้เป็นพื้นฐาน ซึ่งจะพิจารณาถึง ประสบการณ์เหล่านี้ต่อไป

อ ต ล ก ษ ณ์ ที่ ฎ ก แ ช้ แ ช้ ง

ในท่ามกลางความเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในกระแสโลก [Globalization] การก้าวไปสู่ความทันสมัยของมาเลเซียประเทศเพื่อนบ้าน กระแสการฟื้นฟูศาสนา [Religious

¹¹ บิน อับดุลกาเดร์ ในฐานะประธานกรรมการประจำจังหวัดปัตตานียื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลเรียกร้องความ หะยี สุ หรง ๒๔๙๐ ซึ่งไม่มีข้อใดบ่งบอกถึงความต้องการแบ่งแยกดินแดน นอกจากจะ.ศ.ต้องการพื้นฐานของชาวมลายู ๗ ข้อ เมื่อ พ เป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์แก่ชาวมลายูโดยมีกรอบของธรรมเนียมแบบมุสลิมเป็นบรรทัดฐาน และเรียกร้องในกรณี ข้าราชการรังแกประชาชน อาจพิจารณาว่านี่คือคำขอรับรองการจัดตั้งเขตปกครองตนเอง [Autonomous Region] ที่ยุค สมัยนั้นมองว่าเป็นการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ หากแต่รัฐไทยระแวงในกรณีของการแบ่งแยกดินแดนมากกว่า ก็ไม่สามารถผลักดันแนวคิดเรื่องเขต .ประเด็นนี้ถูกนำมาถกเถียงเมื่อเกิดเหตุรุนแรงในปี ๒๕๔๗ แม้แต่ในกรรมการ กอ ส ปกครองตนเองให้เป็นที่ยอมรับได้ เนื่องจากการติดกรอบใน Plot ทางประวัติศาสตร์ชาติไทย แท้จริงแล้วรัฐสามารถ เจริญต่อรองเพื่อสร้างทางออกที่ดีกว่าการจัดการโดยรุนแรง อันนำมาซึ่งความรุนแรงตอบโต้โดยไม่สิ้นสุดตามมา

Revivalism] โดยเฉพาะศาสนาอิสลาม เศรษฐกิจทุนนิยมแบบไทยที่เสาะแสวงหาทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้อย่างเต็มที่ และสภาพการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไปไม่น้อยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ภาพของ “คนตานี” ก็ยังถูกกักขังหรือมองอย่างเป็นภาพหนึ่ง

ชาวมลายูที่ถูกทิ้งไว้ในโลกของยิว

การเน้นความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์แทนการอยู่ร่วมกันบนพื้นที่อย่างหลวมๆ ของรัฐสมัยใหม่ มีตัวอย่างที่ควรพิจารณาเพราะเกี่ยวข้องกับความเป็นมลายูของผู้คนส่วนใหญ่ในสี่จังหวัดภาคใต้ ความเป็นมา “อย่างแยกกันไม่ออกและส่งอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อพื้นที่นี้เป็นอย่างมากคือ เลย์” [Malayness]

ความเป็นมาเลย์เกิดขึ้นในคาบสมุทรมลายูเมื่อราวศตวรรษที่ ๑๙ เริ่มจากอิทธิพลของอังกฤษในยุคอาณานิคมที่กล่าวถึงผู้คนในกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน [Austronesian] แม้ว่าจะเป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น บูกิส อาเจ๊ะห์ อิบัน “พวกมาเลย์” อย่างรวมๆ ว่าเป็น ดังนั้น ความเป็นมาเลย์จึงเป็นคำสะสม¹² รวาส์ ฯลฯ [Collective Term] เมื่อจะอธิบายถึงคนที่พูดภาษามาเลย์และยึดถือจารีตธรรมเนียมหรือ adat แบบมาเลย์ที่เป็นเนื้อเดียวกับความเป็นมุสลิม ส่วนในหมู่เกาะของอินโดนีเซียความเป็นมาเลย์ก็มีลักษณะกลางๆ เช่นเดียวกันเพราะภาษามาเลย์ใช้เป็นภาษาสื่อสารกลางมานับศตวรรษก่อนหน้านั้นแล้ว¹³

ความเป็นมาเลย์ถูกทำให้ชัดเจนขึ้นในมาเลเซีย “มลายู” คือคำในภาษามาเลย์มาตรฐาน [Standard Malay]¹⁴ ที่อ้างอิงถึงความเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ในประเทศมาเลเซีย ที่พูดภาษามาเลย์ นับถือศาสนาอิสลาม ยึดถือและปฏิบัติตามจารีตประเพณีแบบมาเลย์ เริ่มต้นโดยการเขียนบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐมาเลเซีย และส่งอิทธิพลต่อมุสลิมที่พูดภาษามาเลย์ในประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นสิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน หรือไทย ก็ใช้คำอธิบายแบบมาเลเซียนี้อธิบายความเป็นมลายูของตนเองเช่นเดียวกัน¹⁵

มาเลเซียคือตัวอย่างที่น่าสนใจของการสร้างชาติหรือสหพันธรัฐและความเป็นมาเลย์ [Malayness] ให้กลายเป็นวัฒนธรรมหลักและส่งอิทธิพลแก่ประเทศเพื่อนบ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์

¹² Anthony Reid. *Understanding Melayu (Malay) as a Source of Diverse Modern Identities*. *Journal of Southeast Asian Studies*. Vol 32: 3, 2001.

¹³ การอธิบายถึงลักษณะความเป็นมลายูทางวัฒนธรรมและเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์ในคาบสมุทรมลายู บารุอา วัดสัน อันดา ยา และ ลีโอนาร์ด ประวัติศาสตร์มาเลเซีย ใน “บางสาระในประวัติศาสตร์ : บทสรุป” มลายู ดู ๒๕๔๙, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, อันดา ยา มรรณี ฉัตรพลรักษ์ แปล . วาย.

¹⁴ ภาษามาเลย์มาตรฐาน [Standard Malay] หมายถึงการภาษามาเลย์อย่างถูกต้อง วลี ในภาษามาเลย์คือ Bahasa Melayu Baku ซึ่งมีรากตกลงร่วมกันระหว่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน ใช้ภาษาบาฮาซารีเยา (Bahasa Riau) เป็นมาตรฐาน เพราะภาษาของหมู่เกาะรีเยาถือว่าเป็นต้นกำเนิดของภาษามลายู

¹⁵ ปรากฏคำนิยามในบทนำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ Saroja Devi Dorairajoo. “No Fish in the Sea: Thai Malay Tactics of Negotiation in a Time of Scarcity” Ph.D. dissertation, Dept. of Social Anthropology, Harvard University. (2002)

เดียวกันไม่น้อย นโยบายของพรรคอัมโนที่เน้นประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่คนมาเลย์ ทำให้มีการแยกความชัดเจนระหว่างกลุ่มที่เรียกว่า ภูมิบุตรา [Bumiputra] กับพวกไม่ใช่ภูมิบุตรา [Non-Bumiputra] คำว่า “ภูมิบุตรา” หมายถึงบุตรแห่งแผ่นดิน เป็นการตอกย้ำถึงความเป็นคนพื้นถิ่น [Indigenous] ก่อนจะมีพวกเจ้าอาณานิคม อินเดีย และจีน ที่อพยพเข้ามาภายหลัง¹⁶ (แต่ก็แปลกที่ชนกลุ่มน้อย เช่น เซมัง เซนอยด์ที่เรียกว่า Orang Asli อาจได้รับสิทธิไม่เท่ากับชาวมลายู ทั้งที่เป็นกลุ่มพื้นเดิมที่อยู่มาก่อนชาวมลายูก็แล้วได้)

ภูมิบุตราส่งผลให้เกิดความมั่นคงแข็งแกร่งทางการเมืองและรัฐบาลทั้งในกระบวนการพัฒนา การสร้างชาติ และการก้าวเข้าสู่ความทันสมัย เกิดความพยายามที่จะทำให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรมมลายู และศาสนาอิสลาม จนถึงขั้นเปิดให้ผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษา วัฒนธรรม และศาสนาเดียวกันเข้ามาในประเทศมาเลเซียได้ เช่น ชาวจาม อพยพจากเวียดนามก็สามารถได้สิทธิเป็นภูมิบุตราได้ นโยบายภูมิบุตราเป็นผลสำเร็จของรัฐบาลมหาธีร์ ในการยกเอาคนเชื้อสายมลายูให้มีบทบาททางเศรษฐกิจทัดเทียมชาวจีน แต่ผลของนโยบายนี้คงต้องอภิปรายถึงผลเสียที่พบได้หลายประเด็น แต่อาจไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำเสนอเรื่องอัตลักษณ์ของชาวมลายูเท่าใดนัก นอกจากจะเปรียบเทียบว่า “ความเป็นมาเลย์” นั้น ด้านหนึ่งเท่ากับ “ความเป็นมุสลิมที่ทันสมัย” นั่นเอง

ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ซึ่งมีประชากรชาวมลายูเป็นส่วนใหญ่และพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องเดียวกันกับประวัติศาสตร์ของชาวตานีจัดการให้ “ความเป็นมาเลย์” ถูกบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ อินโดนีเซีย บรูไน และมาเลเซีย ใช้ภาษามาเลย์มาตรฐาน อินโดนีเซียรับการใช้อักษรโรมันมาเป็นตัวเขียน [Bahasa Indonesia] เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ มาเลเซียใช้ภาษามาเลเซีย [Bahasa Malaysia] เป็นภาษาราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยเปลี่ยนการใช้อักษรยาวีมาเป็นอักษรโรมัน¹⁷ การปรับเปลี่ยนในมาเลเซียก็เพื่อมุ่งพัฒนาด้านภาษาและหนังสือ สร้างคำศัพท์มลายูด้านต่างๆ เพื่อการศึกษาในระดับสูง เป็นส่วนสำคัญทำให้ชาวมลายูมี

¹⁶ David Brown, **THE STATE AND ETHNIC POLITICS IN SOUTH EAST ASIA**, Routledge, London and New York, 1994., pp. 206-265. **ภูมิบุตรา** กลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์แบบหนึ่งที่เป็นทั้งคำเรียกตนเอง การอ้างสิทธิเหนือแผ่นดิน โดยมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการแยกแยะความเป็นกลุ่ม ภูมิบุตรากลายเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมให้สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว มีการเกิดขึ้นของสภาเศรษฐกิจภูมิบุตรา [Bumiputra Economic Congress] ในปี ๑๙๖๕ โดยข้าราชการ นักการเมืองและชนชั้นกลางโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาระบบการเงินของคนมาเลย์เพื่อต่างดูลกับนักลงทุนชาวจีนที่เข้ามาในประเทศและที่อยู่ในประเทศแต่เดิม สถาปนาธนาคารภูมิบุตรา (Bank Bumiputra) พร้อมกับ MARA (Council of Trust for the Indigenous People) เพื่อทำธุรกรรมทางการเงินและโครงการต่างๆ ที่เกิดจากชาวมลายู การเกิดขึ้นของภูมิบุตราจึงกลายเป็นสิ่งที่นักวิชาการตะวันตกหลายคนมองว่าเป็นมายาคติ [myth] ของชนชั้นกลาง พ่อค้า และนักการเมืองที่สร้างขึ้นมาเพื่อธำรงเศรษฐกิจแบบทุนนิยมการเมือง และการสร้างชาติ มากกว่าการอธิบายถึงประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของตนเอง ภูมิบุตราจึงกลายเป็นทั้งการเมือง เรื่องชาติพันธุ์และอุดมการณ์ทางชาติพันธุ์ที่ถูกสร้างขึ้นและกีดกันคนหรือเชื้อชาติอื่นออกไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การสร้างชาติในยุคหลังอาณานิคม

¹⁷ ซึ่งหมายถึงตัวอักษร จาริกภาษายาวีที่เก่าที่สุดพบที่ตรังกานูในช่วงราวปลายศตวรรษที่ ๑๔ เขียนโดยใช้อักษรยาวีนำเข้ามาโดยพ่อค้าชาวอาหรับตั้งแต่ศาสนาอิสลาม อารบิกที่ยืมและปรับมาใช้ในภาษามาเลย์ซึ่งไม่มีตัวอักษรของตนเอง ๑๔ แพร่เข้ามาในศตวรรษที่

ส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ภาษากลายเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตของคนมาเลย์ในมาเลเซีย¹⁸

สิ่งเหล่านี้คนตานีในสามจังหวัดไม่ได้มีส่วนร่วมแต่อย่างใด ในขณะที่การสื่อสารระหว่างคนมาเลย์ในโลกของมาเลย์สามารถสื่อสารกันได้ด้วยภาษามาเลย์มาตรฐานและอักษรโรมัน เอกสารตำราและหนังสือจำนวนมากพิมพ์เผยแพร่ความรู้สู่ชาวมลายูในประเทศเหล่านั้น แต่คนตานียังคงใช้อักษรยาวี ซึ่งเคยใช้กันอยู่ในโลกมาเลย์ยุคก่อนยังพูดภาษายาวีแบบปาตานี มีนักวิชาการสมัครเล่นที่เป็นคนตานี ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาขั้นสูงแบบไทย ใช้ภาษายาวีท้องถิ่นเมื่ออยู่บ้าน แต่รู้สึกอึดอัดใจเมื่อต้องไปประชุมในเรื่องประวัติศาสตร์ของชาวมลายูในมาเลเซียทั้งที่ทราบข้อมูลเป็นอย่างดี แต่ไม่สามารถสื่อสารได้ตั้งใจ สิ่งนี้ทำให้เห็นว่า “คนตานี” ขาดโอกาสในการสื่อสารและการศึกษาที่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วในโลกของมาเลย์ โดยเฉพาะการรับรู้ข้อมูลเพื่อปรับตัวเองให้ทันโลกและวิทยาการสมัยใหม่แบบมาเลเซีย

การศึกษาในทางศาสนาคงไม่เพียงพอ ความภาคภูมิใจใน กิตาบยาวี [Kitab Jawi] ซึ่งเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นโดยอุลามาห์ชาวปาตานีและกลายเป็นหนังสือพื้นฐานความรู้ของศาสนาอิสลามที่สำคัญในอดีตที่โด่งดังและแพร่หลายในหมู่ชาวมลายูที่ไม่รู้ภาษาอาหรับ¹⁹ คงไม่เพียงพอสำหรับการนำพาคนตานีไปสู่โลกแห่งการศึกษาที่เท่าทันโลกการศึกษาของชาวมลายู

และใน “คนยาวี” คนอาหรับที่เมกะจะเรียกคนมุสลิมที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า ก่อนปัจจุบันราวลัก แต่ปัจจุบันเป็นเรื่องพื้นสมัยไป “คนยาวี” คนมาเลย์มุสลิมเรียกตัวเองว่า อดีตประเทศไทยและได้กลายมาเป็นคำที่ใช้เรียก เป็นที่รู้กันว่าเป็นคนจากปัตตานี²⁰ “คนยาวี” ยี่สิบปีในทุกวันนี้ “คนน่ายู” คนในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นเรียกตนเองว่า

ซึ่งหมายถึงคนที่พูดภาษายาวี ใช้ตัวอักษรยาวี “คนยาวี” การเปลี่ยนการเรียกตนเองจากหรือคนมาเลย์ในภาษามาเลย์มาตรฐาน มีผู้สังเกตและให้ “คนน่ายู” และเป็นคนจากปัตตานี มาเป็น ๒๔๕๒.ศ. ความเห็นที่น่าจะเริ่มเมื่อสยามแยกรัฐในปาตานีเดิมบางส่วนให้กับอังกฤษ ในพเป็นต้นมา จนถึงเมื่อราวยี่สิบปีที่ผ่านมามีอาจจะพร้อมๆ กับกระแสการฟื้นฟูศาสนาอิสลามที่ผ่านมาจากมาเลเซีย เริ่มจากคนที่มีฐานะเป็นคนชั้นกลางและมีการศึกษาอาศัยอยู่ในเมืองและพอใจจะเพราะคำว่าอาหมยาวีค่อนข้างจะรู้สึกว่าเป็นพวกบ้าน “คนยาวี” มากกว่า “คนน่ายู” เรียกตนเองว่า “คนน่ายู” ในนาม “คนตานี” ทุกวันนี้ คนนอกจะรู้จัก²¹ นอกหรือคนชนบทคล้ายๆ กับคำว่าชาวเขา

¹⁸ ,อันดา ยาม พรณิ ฉัตรพลรักษ์ แปล .บาร์บารา วัตสัน อันดา ยา และ ลี โอนาร์ต วาย ประวัติศาสตร์ มาเลเซีย (๔๘๗-หน้า ๔๘๒) .๒๕๔๙ ,มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์)

¹⁹ Hasan Madmarn. **The Pondok & Madrasah in Patani**. PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA, 2001 [pl.49-50]

²⁰ มีบริบทในการใช้คือ “ยาวี” คำว่า Sura Jawi คือการเขียนภาษายาวี Baso Jawi เรียกภาษายาวี และ Ore Jawi คือคนยาวี

²¹ ข้อสังเกตที่น่าสนใจที่จะตรวจสอบอัตลักษณ์การเรียกชื่อมักจะเลื่อนไหลไปตามสถานการณ์ Pierre Le Roux. *To Be or Not to Be ... the Cultural Identity of the Jawi*. **Asian Folklore Studies**. Vol 57: 2, 1999.

คนนายหรือออแมนา“ ที่แทบไม่เคยมีใครอ้างถึงแล้ว เพราะต่างเรียกตนเองว่า ”คนยารี“ มากกว่า ออแมนซีแยหรือคนสยาม“ เพื่อให้ต่างไปจาก ”ยู“

ในขณะที่เดียวกัน “คนตานี” ที่ถูกกวาดต้อนมาเป็นพลเมืองที่กรุงเทพฯ และอาศัยอยู่ใน ปริณทลตามจังหวัดรอบนอก เช่น นนทบุรี ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา แม้บางส่วนจะกลับไปสู่ ปัตตานีในรุ่นต่อมา แต่ชุมชนเหล่านี้ยังคงอยู่เป็นจำนวนมาก ยังคงนับถือศาสนาอิสลามและบาง ส่วนยังคงพูดภาษายาวีอยู่ (เช่นที่ชุมชนท่าอิฐ) แต่กลุ่มคนเหล่านี้มีสถานภาพแตกต่างไปจากชาว มลายูมุสลิมที่เป็นคนตานี เพราะสภาพสังคมในเมืองสามารถซ่อนเร้นอัตลักษณ์ของตนเองให้พ้น ไปจากสายตาของคนกลุ่มใหญ่ได้ นอกจากในสายตาของผู้คนละแวกใกล้เคียงแล้วพวกเขาแทบ ไม่มีตัวตนในสังคมของกรุงเทพมหานคร การดำรงอยู่ทางศาสนาก็กลายเป็นบุคคลชั้นสอง คือ พวกที่ไม่นับถือพุทธ ซึ่งอาจจะถูกกำหนดจากทางรัฐให้แตกต่าง แต่คนเชื้อสายตานีในปัจจุบันถูก มองจากคนในพื้นที่ว่า พวกเขาได้หลงลืมอดีตไปหมดแล้ว มาตุภูมิในปัจจุบันก็คือ หนองจอก ลาดกระบัง นนทบุรี ปทุมธานี ไม่ใช่ “ปัตตานีดารุสลัม” หรืออีกนัยหนึ่ง มุสลิมที่กรุงเทพฯ หรือ ภาคกลาง ไม่ใช่คนตานีอีกต่อไป แต่เป็นคนกรุงเทพฯ ที่เป็นมุสลิม

ดังนั้น คนมลายูในมาเลเซีย คนตานีที่กรุงเทพฯ และคนตานีที่ปัตตานี จึงถูกตัดขาดออก จากกันโดยพื้นที่ทางสังคม [Social Space]²² นับแต่กระบวนการสร้างรัฐชาติเกิดขึ้นขอบเขตพื้นที่ แนนอนจึงกลายเป็นพื้นที่ทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับอย่างน้อยที่สุด และแนนนอนที่สุด ได้ตัดขาด ชีวิตของคนตานีไว้ในโลกของยารี ซึ่งหมายถึง โลกของมาเลย์ที่ทันสมัยและแซงหน้าโดยขาดการ พัฒนาและด้อยโอกาส ไม่ทัดเทียมคนมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มอื่นๆ

ความต้องการแบ่งแยกดินแดน

คนตานีสามจังหวัด ถูกทิ้งไว้กับปัญหาลักษณะเดี่ยวนมาตั้งแต่เริ่มต้นความขัดแย้งตั้งกรณี เต็งกู อับดุลกอเดร์ กอมาเรุดดิน กษัตริย์ปาตานีองค์สุดท้ายที่ต้องลี้ภัยไปอยู่ที่กัลังตันเพราะเรียกร้องเอกราชคืนในปี พ.ศ.๒๔๖๖ มีการสู้รบที่อำเภอมายอ โดยถูกจับข้อหาเป็นกบฏ กรณีหะยีสุหลง และดุซงญอ ใน พ.ศ.๒๔๙๐ และ ๙๑ โดยมี “ผี” ของการเรียกร้องเอกราชเพื่อปลดแอกจากรัฐไทย และสร้าง “อาณาจักรหรือชาติ” ของตนขึ้นมาใหม่ เป้าหมายเพื่อรวมกับกลุ่ม (ชาติพันธุ์) เดิมของตนเอง เป็นแม่แบบของปัญหา และถูกมองอย่างเป็นทางการหนึ่งมาจนถึงปัจจุบัน

เพราะชาวมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้อยู่ภายใต้การจ้องจําของ การสร้าง ประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี ที่มักจะนำมาใช้อ้างอิงจนกลายเป็นข้อสรุปสำเร็จรูปสำหรับเหตุผลในการเรียกร้องรัฐอิสระ ทั้งจากกลุ่มที่ถูกเรียกว่าเป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดนต่างๆ หรือกลุ่มต่อต้าน และนักวิชาการของรัฐที่มองภาพความไม่สงบในพื้นที่นี้ แล้วมักสะท้อนสาเหตุสำคัญว่ามาจากรากเหง้าปัญหาทางประวัติศาสตร์เป็นการอารัมภบทกันอยู่เสมอ

ดังข้อสรุปเรื่อง “ลัทธิการแบ่งแยกดินแดน” ของอาจารย์ชเนศ อารภรณ์สุวรรณ โดยย่อว่า ในวาทกรรมการเมืองสมัยใหม่ของรัฐไทยเกิดมายุคคิดในเรื่อง “กบฏหะยีสุหลง” และ “กบฏดุ

²² "Social space" คือ พื้นที่ที่กำหนดโดยระบบของลักษณะร่วมของผู้คนหมายถึงรูปลักษณ์ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกำหนดมา, ibid., อ้างจากงานของ CONDOMINAS, Georges. L'Espace social. A propos de l'Asie du Sud-Est, 1980

ชงญอ” ในเวลาเดียวกันพัฒนาการและความเป็นมาของรัฐไทยสยามที่เปลี่ยนผ่านจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย และการสร้างรัฐไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง และสงครามมหาอาเชียบูรพาที่มีส่วนในการผลักดันและสร้างแนวความคิดทางการเมืองของ “การแบ่งแยกดินแดน” ให้เกิดขึ้นในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพลังการเมืองใหม่ในภูมิภาคต่างๆ จากใต้จรดเหนือและอีสาน กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและการสร้างรัฐไทยสมัยชาตินิยมนี้ นำไปสู่การใช้กำลังและความรุนแรงปราบปรามและสยบการเรียกร้องและสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเมืองของภูมิภาคทั้งหลายลงไป *โดยที่กรณีของมลายูมุสลิมในภาคใต้มีลักษณะเฉพาะต่างจากภาคอื่นและมีผลสะท้อนที่ยังส่งผลต่อมาอีกนาน* ทรรศนะและการจัดการของรัฐไทยต่อข้อเรียกร้องของขบวนการมุสลิมว่าเป็นภยันตรายและข่มขู่เสถียรภาพของรัฐบาล จนเมื่อเกิดรัฐประหาร ๒๔๙๐ และสถานการณ์ในยุคสงครามเย็น สนับสนุนวาทกรรมรัฐว่าด้วย “การแบ่งแยกดินแดน” กลายเป็นความชอบธรรมที่จะจัดการผู้ต่อต้านอย่างรุนแรง²³

จนปัจจุบันนี้ การมอง “คนตานี” ยังเป็นการใส่แว่นเดิมนับจากสมัยรัชกาลที่ ๑ จนถึงรัชกาลที่ ๕ ที่รัฐสืกรำคาญและต้องการ “จัดการ” กับพื้นที่แห่งความแตกต่างอย่างเบ็ดเสร็จ แม้รัฐไทยมีโอกาสเผชิญปัญหาอื่นๆ เช่น ในยุคสงครามเวียดนามหรือต่อมาในยุคสงครามเย็น การต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมีความซับซ้อนของปัญหามากเช่นกัน รัฐไทยมีประสบการณ์จากการเข้าจัดการปัญหาทั้งในเขตอีสานและเหนือที่มีความซับซ้อนของปัญหา แต่การมองปัญหาในสามจังหวัดภาคใต้ก็ยังมีโจทย์อยู่ในประเด็นเดิม คือ “การแบ่งแยกดินแดน” (หมายถึงคนมลายูมุสลิมต้องการแบ่งแยกดินแดนเพื่อไปรวมกับมาเลเซีย?) เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบในบ้านเมืองและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในเวบบอร์ดต่างๆ รวมทั้งบทความ-หนังสือจากทหารเก่าผู้เคยรับผิดชอบในการแก้ปัญหาพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้มาหลายยุค

ในความเป็นจริงจะมีที่ทาง (พื้นที่) เหลือให้คนตานีปัจจุบันในสังคมของประเทศไทยและสังคมของโลกมลายูสักเท่าใด ในกระบวนการสร้างรัฐชาติให้ความสำคัญกับอาณาเขตหรือพื้นที่การสูญเสียดินแดนสำหรับคนไทยเท่ากับเสียอธิปไตยและเป็นเรื่องใหญ่ การผนวกดินแดนไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะเงื่อนไขทำได้ยากอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบัน

เงื่อนไขของสาเหตุแห่งความรุนแรงของปัญหาในภาคใต้ได้เปลี่ยนไปแล้ว เป้าหมายเรื่องการแบ่งแยกดินแดนอาจจะเป็นรองต่อความคับแค้นที่ถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม ปัญหาในเรื่องความรุนแรงของแนวคิดทางศาสนาอาจจะเป็นปัจจัยโดยอ้อมที่กระตุ้นให้การแบ่งแยกเพื่ออุดมการณ์ทางศาสนาด้วยวิธีการรุนแรง ซึ่งไม่ใช่สาเหตุหลักเท่ากับการเปลี่ยนของระบบคุณค่าและโครงสร้างสังคมภายในที่ถูกทำลายไป

²³ กำเนิดและความเป็นมาของ “ลัทธิแบ่งแยกดินแดน” ของมลายูมุสลิมในภาคใต้ไทย แปลและเรียบเรียงจากงานวิจัยของ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ เรื่อง Origins of Malay Muslim “Separatism” in Southern Thailand โดยได้รับทุนจาก Asian Research Institute (ARI) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ [National University of Singapore] ใน พ.ศ. ๒๕๔๗

ทุกวันนี้การสงครามเปลี่ยนไป เป็นสงครามชนิดพิเศษ [Guerrilla Warfare] ที่กลายเป็นสงครามกลางเมืองแทรกซึมไปทั่วทั้งสังคมในพื้นที่รุนแรงสามจังหวัด ในขณะที่รัฐบาลยังใช้การจัดระบบจากกองทัพและประสบการณ์ปราบปรามคอมมิวนิสต์ในอดีตให้เห็นอย่างชัดเจน

ความโกลาหลครั้งนี้ คือสงครามภายใน สังคมตกอยู่ใต้ความหวาดกลัวเพราะการสู้รบนั้นเป็นการก่อการร้ายที่ไม่มีรูปแบบและยุทธวิธี ไม่เห็นศัตรูที่ชัดเจนเพราะแฝงเร้นอยู่ทุกหนทุกแห่ง และชาวบ้านทุกคนอาจถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความรุนแรงนี้ได้ตลอดเวลา คนบริสุทธิ์หลากหลายที่มาคือเหยื่อของสถานการณ์ และเมื่อเริ่มก่อรูปเป็นขบวนการเช่นนี้แล้วก็ยากจะยุติ

มีเพียงการเรียนรู้ ประนีประนอม ปรับเปลี่ยนแนวทางเพื่อไม่สร้างเงื่อนไขให้เกิดความคับแค้น และทำความเข้าใจต่อสังคมอันหลากหลายภายใต้เอกภาพของชาวมุสลิมในท้องถิ่นเท่านั้น จึงจะเป็นวิธีแก้ไขและป้องกันไม่ให้อาการการณ์ก้าวเข้าสู่สงครามแบบที่เห็นในปัจจุบันซึ่งยังไม่เคยมีรัฐแห่งใดในโลกนี้สามารถยุติปัญหาดังกล่าวโดยวิธีปราบปรามด้วยความรุนแรงได้สำเร็จ

ความเป็นมุสลิมคือปัญหา?

นับวันในโลกของข้อมูลข่าวสารนับแต่เหตุการณ์วินาศกรรมที่ ตึกเวิร์ล เทรด เซ็นเตอร์ ในสหรัฐอเมริกา มุสลิมทั่วโลกก็ถูกมองว่าเป็นผู้นิยมความรุนแรง เป็นการติดภาพลักษณ์ทางศาสนา จนทำให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นประชากรชั้นสอง ไม่เว้นแม้ในประเทศไทย ไม่ว่าจะมีความเห็นว่าคุณรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ไม่ได้มีส่วนร่วมกับการก่อการร้ายเพื่อไม่ให้เกิดการแทรกแซงโดยชาติตะวันตกอย่างไรก็ตาม แต่เหตุการณ์นี้ส่งผลสะท้อนต่อประชากรทุกคนในโลกของเรา

ในโลกทุกวันนี้ “กระแสการฟื้นฟูศาสนา” [Religious Revivalism] คือขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนาที่มีความสำคัญซึ่งควรนำมาพิจารณา เพื่อทำความเข้าใจชีวิตทางสังคมและศาสนาซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมชาวมุสลิมทุกวันนี้

การฟื้นฟูศาสนา คือ ความพยายามไปสู่โครงสร้างเดิมในอดีตในรูปแบบที่สัมพันธ์กับยุคสมัยปัจจุบัน บางมุมมองว่า เกี่ยวข้องกับการตีความพระคัมภีร์ใหม่ การย่อหย่อนทางศาสนา การเป็นโลกวิสัย [Secularism] ความเป็นเหตุผลและอิสรภาพ สิ่งเหล่านี้ก็คือการปรับความคิดทางศาสนา และการปฏิบัติไปสู่วัฒนธรรมแบบทันสมัยโดยการใช้รูปแบบของความทันสมัยในการปรับตัว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การไปสู่หลักพื้นฐานเพื่อผลักดันแนวโน้มแบบทันสมัยให้ถูกต้องกับหลักธรรมเนียมประเพณี การฟื้นฟูศาสนาเป็นความเคลื่อนไหวเพื่อพยายามอยู่เหนือแรงกดดันของความทันสมัย หรือเป็นการต่อต้านจักรวรรดินิยม ต่อต้านผู้มีอิทธิพลเหนือกว่า²⁴

การฟื้นฟูศาสนาเกิดขึ้นได้กับศาสนาต่างๆ ทั่วโลก เช่น การฟื้นฟูศาสนาฮินดูในชุมชนอินเดียทั่วทั้งเอเชีย ความเคลื่อนไหวของการฟื้นฟูศาสนาพุทธที่ทำให้เกิดสภาพพุทธศาสนาโลก ส่วนกระแสหรือความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความเป็นอิสลาม [Islamization] เกิดขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เป็นความเคลื่อนไหวทางศาสนา ดาวะห์ [Dakwah] เป็นคำศัพท์ที่

²⁴ Khun Eng Kuah. *Maintaining Ethno-Religious Harmony in Singapore*. *Journal of Contemporary Asia*. Vol 28: 1, 1998.

รับมาจากภาษาอารบิก คือ da'wah หมายถึงการเชิญชวนให้มีศรัทธาต่ออิสลามและแสดง ปฏิบัติการต่อต้านแนวคิดและการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักศาสนา

ดาวะห์ เป็นขบวนการปฏิรูปของสุหนี่ เริ่มที่อินเดียแล้วแพร่ไปทั่วในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความเคลื่อนไหวในอินโดนีเซียตั้งแต่ระหว่าง ค.ศ.๑๙๐๐-๑๙๔๒ สำหรับกลุ่มเพื่อฟื้นฟูอิสลามเกิดขึ้นในช่วงหลังการเรียกร้องเอกราชในมาเลเซีย และแพร่เข้ามาสู่สังคมในสามจังหวัดภาคใต้ในช่วง ยี่สิบปีที่ผ่านมา มีการสร้างอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมอย่างเข้มข้น

วาฮาบีเป็นขบวนการของผู้ปฏิบัติเคร่งครัดทางศาสนาตามแนวทางท่านวาฮาบีแพร่หลาย ในอาหรับ ปัญญาชนทางศาสนาที่จบจากอาหรับจึงรับอิทธิพลเหล่านี้แล้วแพร่ไปทั่วโลก กลับไป ปฏิรูปการศาสนาในบ้านเมืองตนเองให้ถูกต้องตามแนววาฮาบี ในสามจังหวัดก็เช่นกันมีผู้ไปเรียน ศาสนาจำนวนมาก

เมื่อได้พูดคุยกับชาวบ้านอยู่ใกล้ๆ ปอเนาะภูมิ ในอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ในหมู่โต๊ะ ปาเกรหรือนักเรียนปอเนาะที่ฐานะไม่ดีนัก และพบว่าการออกไปดาวะห์ยังอินเดียเป็นความใฝ่ฝัน อย่างหนึ่งของเด็กหนุ่ม เพื่อที่จะได้เรียนรู้โลกภายนอกโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมากเพราะศูนย์ดาวะห์ ยังต่างประเทศจะช่วยเหลือออกค่าใช้จ่ายอยู่กับให้ แต่ต้องหาค่าเดินทางสำหรับตนเองและใช้เวลา นานนับเป็นปี

Isamization มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนให้เริ่มหันมาประพฤติปฏิบัติตาม วัฒนธรรมที่เชื่อว่าจะถูกหลักศาสนามากกว่า เคร่งครัดต่อการเป็นอิสลามิกที่แท้มากขึ้น การไม่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกมองว่าขัดต่อหลักศาสนา การตีความใหม่ ๆ ทำให้เกิด เอกลักษณะในหมู่ชาวมลายูมุสลิมแบบใหม่ที่เน้นศรัทธาและความเคร่งครัดมากขึ้นกว่าในอดีต มากมาย สร้างความรู้สึกแปลกแยกและหวาดระแวงในหมู่คนไทยที่นับถือพุทธศาสนาและไม่มี ทำที่เคร่งครัดหรืออยู่ในกระแสการฟื้นฟูศาสนาแต่อย่างใด เมื่อผสมกับกระแสโลก ทำให้คนไทย และรัฐไทยในปัจจุบันลงความเห็นในใจกันว่า ปัญหาของสามจังหวัดภาคใต้คือการเป็นมุสลิมของ คนในพื้นที่

นี้อาจเป็นสาเหตุของช่องว่างที่ถ่างออกจากการกันระหว่างชาวมุสลิมต่อชาวมุสลิมในท้องถิ่น หรือชาวพุทธและมุสลิม ที่นับวันจะกลายเป็นความไม่เข้าใจและขยายไปสู่ความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มได้อีกมาก

ชี วิ ต ที่ ส บ ส น

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ควรจะเลื่อนไหลไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่นัก เพื่อหลีกเลี่ยงและแสดงความนับถือในการ "มลายูมุสลิม" วิชาการจำนวนไม่น้อยในขณะนี้ใช้คำว่า ที่เป็นการแสดง "ชาวไทยมุสลิม" ในขณะที่รัฐพึงพอใจจะเรียกว่า เป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่าง การไม่ยอมรับความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์โดยวัฒนธรรม เพียงนี้ก็พอจะมองเห็นนโยบายที่รัฐมีต่อ ปัญหาในสามจังหวัดภาคใต้ได้พอสมควร

หนทางของชาวมลายูมุสลิมในประเทศไทยถูกบีบรัดเข้ามาในทุกด้าน คำถามที่ตอบไม่ได้ จะไปเดินไปสู่หนใด "คนตานี" ในขณะนี้คือ

การละทิ้งความเป็นมลายูสู่ความเป็นอิสลาม

รัฐไทยไม่รับรู้หรือให้ความสนใจที่คนสามจังหวัดไปเรียนต่อกันตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในโลกอาหรับซึ่งเป็นการสูญเสียโอกาสไปโดยเปล่า หลายคนกลับมาเคืองคว้าง “สังคมมุสลิมเป็นสังคมที่รักการศึกษา” มีระบบการศึกษาของตนเองที่ได้รับการยอมรับไปทั่วโลก การที่รัฐไทยระแวงและแทรกแซงการจัดการศึกษามาโดยตลอด ไม่ส่งเสริมระบบการศึกษาตามแนวทางที่ชาวมุสลิมในท้องถิ่นต้องการ คือการทำลายความคาดหวังในอนาคตของชาวมุสลิมอย่างสิ้นเชิง

จากกระแสการฟื้นฟูศาสนาของกลุ่มวาฮาบี ซึ่งมีนักศึกษาจากประเทศไทยไปเรียนเป็นจำนวนมากมักบริจาคเงินเพื่อการกุศล โดยผู้บริจาคนี้คือคนในตะวันออกกลางและการอุปถัมภ์ของกลุ่มออกชอดดอค์แก่โรงเรียนศาสนาไม่น้อย การเผยแพร่ศาสนาอิสลามที่เป็นแบบออกชอดดอค์ เช่น วาฮาบี และ Fundamentalist สร้างอุศตาสารุ่นใหม่ที่ผลิตนักเรียนซึ่งมีแนวคิดทางการเมือง²⁵ ผลก็คือการขยายตัวของความแตกแยกห่างเหินของเยาวชนที่ละทิ้งความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบมลายูหรือแบบดั้งเดิม กลายเป็นกลุ่มคนเคร่งศาสนาที่ขาดความเข้าใจในมิติทางสังคม

ความขัดแย้งของกลุ่มเดิมที่ปฏิบัติแบบจารีตและกลุ่มวาฮาบีที่น่าสนใจ ปรากฏในเอกสารที่เป็นปฏิกริยาของนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต่อการขยายตัวของแนวคิดวาฮาบีในวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แห่งนี้ กล่าวว่าจะสร้างความอึดอัดใจแก่นักศึกษาที่ไม่ใช่วาฮาบี สร้างความหนักใจแก่ผู้ปกครองที่จะส่งลูกหลานมาศึกษาต่อในสถาบันแห่งนี้เพราะกลัวการครอบงำบุตรหลานของตน เพราะแนวคิดของวาฮาบีต่างไปจากการประพุดติและปฏิบัติของมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้อย่างมากและถูกรับระบบการศึกษาแบบปอเนาะดั้งเดิม²⁶

การสนับสนุนของมุสลิมจากตะวันออกกลาง บริจาคเงินนำมาใช้สร้างมัสยิดแทนที่สุเหร่าไม้เก่า ๆ ซึ่งดูเหมือนกับอาคารแบบคนมาเลย์พื้นถิ่นทั่วไปมากกว่าที่จะเป็นสถานที่สำหรับอิสลามิกชน สนับสนุนเงินช่วยเหลือกับครูสอนศาสนาบางกลุ่ม ด้วยสร้างความขัดแย้งในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มแบบดั้งเดิม เพราะการสร้างมัสยิดขึ้นมาสักหลังหนึ่งโดยน้ำพักน้ำแรงของชาวบ้านใช้เวลานานเน้นความสามัคคีรวมพลัง แต่การบริจาคเงินจำนวนมากสู่สังคมหมู่บ้านเพื่อมีมัสยิดเพิ่มอีกหลังหนึ่งและอาจจะถูกมองจากคนกลุ่มใหญ่ว่าไม่จำเป็นเพื่อปฏิบัติศาสนากิจที่แตกต่างกัน กลายเป็นรอยร้าวในสังคมหมู่บ้านเล็กๆ ได้

²⁵ ความเห็นเหล่านี้ไม่ถูกยืนยันในพื้นที่จากการสอบถามบุคคลในระดับปัญญาชน หลังจากผู้เขียนเผ่าสังเกตและหาคำตอบก็ยังไม่ชัดเจน แต่ถูกนำเสนอในบทความของ Aurel Croissant. *Unrest in South Thailand: Contours, Causes, and Consequences since 2001. Contemporary Southeast Asia*. Vol 27: 1, 2005.

²⁶ สำนักข่าวประชาไท (เซาตารอ) เสี่ย ยงโต้จากกลุ่มส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ [www.prachathai.org] ชี้แจง หรือเซาตารอ 'กลุ่มส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้' เปิดพื้นที่ให้ที่มีผลกระทบต่อนักศึกษามุสลิมใน 'กับสถานการณ์ร้ายชายแดนใต้ 'นักศึกษามุสลิม' เจาะวงใน' และตอบโต้รายงานเรื่อง ๒๕๔๙ ความขัดแย้งเช่นนี้ เมื่อสอบถามบุคคลในระดับปัญญาชนจะเห็นว่าไม่ใช่ปัญหามากนัก เป็นความ/๘/๑๖ วงกว้างขัดแย้งระหว่างสำนักคิด แต่สำหรับชาวบ้านในหมู่บ้านที่มองเห็นความขัดแย้งดังกล่าว พบว่ามีปฏิกริยาเช่นเดียวกับนักศึกษาที่ออกแถลงการณ์

ในขณะที่กลุ่มดาวหมีเน้นศรัทธาเข้าถึงและได้รับการยอมรับจากชาวบ้านอย่างไม่มีปัญหาจากคนที่เรียนศาสนาในชุมชน ในปอเนาะ เน้นการเชื่อโตะครู การร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกันในสังคม หลังละหมาดจะประชุมกันใต้ถุนทุกซัซุซ หาทางช่วยเหลือกัน คนส่วนใหญ่จึงยอมรับได้เร็ว เพราะสร้างความสามัคคีในชุมชน ดึงเยาวชนออกจากอบายมุขได้ มักจะเห็นการแต่งกายแบบดาวหมีเข้ามาแทนการแต่งกายแบบมลายูมากขึ้นเรื่อยๆ

แต่ก็เห็นความต่างกันระหว่างการแต่งกายของกลุ่มวาฮาบีที่แต่งกายคล้ายชาวอาหรับและการแต่งกายแบบดาวหมีที่แต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาว สวมหมวกกาปิเยาะ และในกลุ่มวาฮาบีที่มีบทบาทอยู่ในสังคมระดับมหาวิทยาลัยหรือเรียกว่าเป็นปัญญาชนทางศาสนา

ทั้งสองกลุ่มคือการเคลื่อนไหวทางศาสนาที่มีต่อสังคมในสามจังหวัดภาคใต้ที่มีแนวโน้มตัดขาดวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมแบบจารีตตามประเพณีมุสลิมดั้งเดิมที่มีรายละเอียดมากมาย แต่มุ่งไปสู่หลักศาสนาเพียงด้านเดียว ข้อคิดเห็นดังกล่าวนี้อาจจะผิดก็ได้ เพราะผู้เขียนเป็นคนนอกที่ไม่ได้ทราบในทุกรายละเอียด เพราะยังพบผู้ที่นับถือการปฏิรูปทางศาสนาแบบสายใหม่ที่ยังใช้ชีวิตตามปกติในวัฒนธรรมแบบมลายูโดยไม่ได้เห็นว่าเป็นเรื่องผิดปกติแต่อย่างใด

อัตลักษณ์นี้กลายเป็นเครื่องหมายของการต่อสู้บางอย่างด้วย ผู้นำในการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อโครงการของรัฐในพื้นที่บางคนมักใส่ชุดดาวหมีอยู่เสมอ และใช้เป็นอัตลักษณ์เพื่อแสดงความเป็นเฉพาะตนเมื่อออกนอกพื้นที่หรืออยู่ในหมู่คนไทยพุทธแสดงออกถึงความเคร่งด้วยการปฏิบัติด้วยการแต่งกาย การสนทนา การละหมาด การรับประทานอาหารที่เคร่งครัดมากกว่าชาวมุสลิมโดยทั่วไป การประพฤติปฏิบัติเช่นนี้มักมีผู้เลื่อมใสติดตามมากมาย สถานภาพเช่นนี้ทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่า คล้ายๆ โตะครูผู้มีชื่อเสียงจากปอเนาะ ซึ่งถือเป็นเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์หรือได้รับการยอมรับในสังคมของคนตานีอย่างแท้จริง

ทรัพย์สินที่เหลือนับกับคนที่ยังอยู่

หากลงไปในอ่าวปัตตานี ก็จะรับรู้ได้ว่ามีความคึกคักของความขัดแย้งสะสมและตกตะกอนมาอย่างยาวนาน ปัญหาที่หนักหนาสาหัสคือ การแย่งชิงทรัพย์สินจากขบวนการทุนนิยมที่รัฐเอื้อเพื่อและสนับสนุนให้เกิดขึ้นโดยชอบ เพราะสามารถทำลายล้างสังคมมุสลิมที่ยังอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ย่อยยับไปถึงระดับครอบครัวที่เป็นรากฐานแห่งชีวิต

การรุกรานยึดชิงทรัพย์สินไปจากบ้านเกิดกลายเป็นแรงกดดันมหาศาลแก่ เรืออวนลาก อวนรุนที่ลากกันทั้งคืนและคงเหลือไว้เพียงผืนน้ำที่ว่างเปล่า เรือกอและเล็ก ๆ เทียบไม่ได้เลยกับเรือประมงจากในเมืองปัตตานี ทางฝั่งปัตตานีเห็นปล่องไฟจากโรงงานอุตสาหกรรมผุดขึ้นเป็นกลุ่มๆ คือเขตอุตสาหกรรมที่รัฐส่งเสริมและกำลังรุกที่ถมทะเลเข้ามาเรื่อยๆ และแน่นอนโรงงานเหล่านี้ปล่อยมลพิษสู่อ่าวปัตตานีสะสมต่อเนื่องกันมาหลายปี ส่วนนาเกลือแห่งเดียวในแหลมมลายูคือบริเวณปากน้ำปัตตานีมาจนถึงบ้านบางปู นาเกลือโบราณส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุจึงให้เข้าใช้ทำนาเกลือและโรงงานอุตสาหกรรม และสงวนพื้นที่ไว้ทำนาเกลือเพียงเล็กน้อยพอที่จะได้ชื่อว่าเคยเป็นนาเกลือแห่งเดียวเท่านั้นในภาคใต้

อ่าวปัตตานีที่เคยได้ชื่อว่าอุดมสมบูรณ์ที่สุดในแหลมมลายู เปลี่ยนไปหวังประโยชน์เฉพาะหน้าโดยการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง และกำลังทำลายชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้านรอบอ่าวปัตตานีอย่างรุนแรง

ทุนนิยมในประเทศไทยมีผลต่อชุมชนของชาวประมงและชาวนาหรือสังคมแบบดั้งเดิมของชาวมลายู เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการดำรงชีวิต ที่ดินเปลี่ยนมือ เริ่มมีกรรมสิทธิ์และสูญเสียกรรมสิทธิ์นั้นไปอย่างง่ายดาย การสูญเสียอาชีพการทำมาหากินที่ไม่สมบูรณ์และปรับตัวไม่ได้กับการรุกของทุนนิยมที่ขัดกับหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป การค้นหาพื้นที่ของตนเองแบ่งออกเป็นในหลายกลุ่มคน กลุ่มที่มีโอกาสมากกว่า เช่น สถานภาพสูง มีฐานะ มีรากฐานหรือเครือข่ายในกรุงเทพฯ ก็จะไปแสวงหาโอกาสทางการศึกษาหรือเพื่อหางานทำคนกลุ่มนี้สามารถปรับตัวได้และมีความยืดหยุ่นกว่า

อีกกลุ่มด้อยโอกาสกว่าแต่ต้องการเริ่มต้นมี “ทุน” เพื่อใช้ในการเริ่มกิจการของตัวเอง หลังจากเปลี่ยนจากอาชีพทางเกษตรกรรมแล้ว เช่น ไม่มีที่ดินเพียงพอ ไม่มีสวนผลไม้ หรือ สวนยาง การมองไปที่มาเลเซียคือคำตอบ เพราะเมืองหลวงของเราไม่สามารถตอบสนองความเป็นอยู่แบบชาวมุสลิมด้วยกันหรือคำตอบแทนที่คุ้มค่าให้ได้

ในสามจังหวัดภาคใต้ยังได้คิดว่าทรัพยากรธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์อยู่ เพราะการรุกคืบของทุนนิยมทำได้ช้า ปัจจุบันทราบกันแล้วว่า สภาพแวดล้อมที่คิดกันว่าจะยังไม่เปลี่ยนแปลงนั้น เปลี่ยนไปเสียจนชาวบ้านธรรมดาปรับตัวได้ยาก เกิดปัญหาสำหรับชีวิตแบบพออยู่พอกินแต่ดั้งเดิม โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลง การปรับตัวได้ช้าและโอกาสในการทำงานสำหรับผู้มีการศึกษาและด้อยการศึกษามีน้อย

ชีวิตในความสับสนนี้จะทำอย่างไรต่อไป

การออกไปทำงานมาเลเซีย ความหวังสุดท้าย

ในหมู่บ้านบางแห่งจากการพูดคุยจนประหม่นคร่ำๆ ได้ว่าคนในหมู่บ้านเคยไปทำงานที่มาเลเซียในช่วงหนึ่งของชีวิตเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่า ๖๐ % บางหมู่บ้านหนุ่มสาวที่จบการศึกษาโดยมากในชั้นประถมหรือมัธยมต้น อายุเพียงสิบห้าสิบหกก็ออกไปทำงานที่มาเลเซียกันจนเกือบหมดแล้ว

ส่วนใหญ่ไปทำงานร้านตำยำที่มาเลเซียที่มีอยู่ทุกรัฐ ไม่ทราบว่ามีจำนวนแน่นอนเท่าไรที่นิยมมากที่สุดคือทำงานร้านตำยำ มีคนทำงานแบบถูกกฎหมายขึ้นทะเบียนไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนคน ส่วนที่ไม่มีใบอนุญาต ไปทำงานประมง เกียวข้าว ตัดปาล์ม กรีดยาง ก่อสร้าง ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไม่ถึงน่าจะมากพอๆ กันหรือมากกว่า ดังนั้นแรงงานนับหลายแสนคนที่ออกไปทำงานในมาเลเซีย

นิยายวัยต้นสามสิบมาจากบาโงยซิแย อำเภอยะหา จังหวัดยะลา เต๊าะอายูอ่อนกว่านิตหน้อยมาจากปัตตานี พบรักกันที่ร้านตำยำ หลังแต่งงานทั้งคู่มีลูกคนหนึ่ง ตอนนี้อยู่กับยาที่บาโงยซิแย ทั้งสองคนต้องทิ้งลูกไว้ให้เข้าโรงเรียนที่เมืองไทยเพราะเข้าโรงเรียนที่นี่ไม่ได้ ทั้งร้านมีลูกน้องอยู่ ๑๕ คน ส่วนใหญ่เป็นญาติเกี่ยวดองกันทั้งนั้น

นียาเป็นลูกจ้างอยู่ยาวนาน เก็บเงินเพื่อเปิดร้านซึ่งเป็นความหวังของคนหนุ่มสาวที่มาทำงานมาเลเซีย หลังจากนั้นก็ชักชวนพี่น้องให้มาทำงานและกลายเป็นเจ้าของร้านไปด้วยกัน คือ นีเฮง นิโมะ และน้องสาวของเต๊ะะ ทั้งหมดรวมเป็น ๔ ร้าน ลักษณะร้านก็ไม่ใหญ่มากมาย ส่วนใหญ่อยู่บริเวณนอกเมืองในส่วนที่ขยายตัว มีพื้นที่มากพอจะตั้งโต๊ะอาหารได้หลายโต๊ะ

ทำเลร้านของนียาอยู่ตรงสี่แยกนอกเมืองมะละกา ในย่านที่เริ่มมีตึกสูงของที่พักตากอากาศเข้ามา เพราะไม่ไกลจากหาดชายฝั่งทะเลนัก ทำเลค่อนข้างดีเพราะเห็นได้ง่าย มีที่จอดรถกว้างขวาง นียาลองเช่าดู ค่าเช่าเฉพาะที่ดินเดือนละหมื่นเจ็ดพันบาท นียาใช้ค่าใช้จ่ายเพื่อจ้างงานไม่ต่ำกว่าเดือนละ ๗ หมื่นบาท เริ่มจากหกพันบาทจนถึงพ่อครัวได้มากที่สุดหมื่นสี่พันบาท แต่นียาก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานแบบถูกกฎหมายเฉลี่ยคนละสองพันบาทต่อเดือน โดยแบ่งจ่ายคนละครึ่งกับลูกน้อง

นียามาแข่งตึกแถวเพื่อเป็นที่พักอาศัยอยู่แบ่งๆ กันกับลูกน้องทั้งหมด ต้องจ่ายเดือนละสามหมื่นบาท นียามีรถขับสองคัน ทั้งไว้ที่บ้านยะลาคันหนึ่งและนำมาใช้ที่มะละกาคันหนึ่ง ค่าใช้จ่ายที่นียาและเต๊ะะต้องใช้จ่ายหมุนเวียนต่อเดือนในร้านต้มยำร้านเดียวไม่ต่ำกว่าสองแสนบาท

หากนียาอยู่บ้าน ด้วยการศึกษาไม่จบ ป.๔ และเต๊ะะที่จบเพียงมัธยมต้น คงไม่พันรับจ้างกรีดยาง ทั้งๆ ที่นียาและเต๊ะะเป็นคนฉลาดและมีศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างเยี่ยมดังที่เห็น ครอบครัวของนียาฐานะไม่ดีและไม่มีที่ดินของตัวเอง แต่นียาส่งพ่อแม่ไปอัยห์ใต้และซื้อที่ดินซึ่งเป็นสวนยางไว้ให้ทำด้วยได้แล้ว

บุคคลสองสัญชาติคืออะไร ไม่มีความแน่ชัด สำหรับแรงงานถูกกฎหมายการถือบัตรประชาชนหรือพาสปอร์ตเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องถูกตรวจตราอย่างเคร่งครัด การเชื่อมโยงแรงงานที่ไปทำงานในมาเลเซียกับคนสองสัญชาติและขบวนการก่อการร้ายหรือขบวนการแบ่งแยกดินแดนดูเป็นสมมุติฐานที่เลื่อนลอยเกินไป

วันนี้ นียาในวันต้นสามสิบกลายเป็นความมั่งหวังของคนในชุมชนที่ใหญ่ต้องการให้ดูเป็นตัวอย่างและเป็นอุดมคติของคนรุ่นหนุ่มสาวที่อยากจะทำฝันให้ได้เหมือนนียา แต่ความฝันเหล่านี้ไล่หาในประเทศไทยไม่ได้ และไม่มีโอกาสที่เด็กหนุ่มสาวจากชายแดนในสามจังหวัดจะมีโอกาส นอกเสียจากที่มาเลเซีย

สรุป

การที่รัฐไม่สนใจที่จะ “เห็น” ความเปลี่ยนแปลงของสังคมมุสลิมไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายใน การเปลี่ยนแปลงจากกระแสของมุสลิมโลก กระแสเรื่องความทันสมัยหรือไม่เข้าใจในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชาวมลายูมุสลิมแห่งปัตตานี ทำให้เกิดการแก้ปัญหาไปที่จุดเดิม โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการแบ่งแยกดินแดน ในขณะที่รัฐสนับสนุนให้เกิดการทำลายพื้นที่ ทรัพยากร ทูตทางศีลธรรม และวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากศาสนาของชาวมลายูมุสลิมไปจนหมด (เป็นการสร้างอาณานิคมภายในเพื่อที่ดึงดูดทรัพยากรเป็นหลัก ไม่ใช่เป็นเพื่อการบูรณาการทางการเมืองเพียงเท่านั้น) และปล่อยให้พวกเขาเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นจากโจทย์ปัญหาใหม่ๆ ด้วยตัวเอง อาจเป็นเหตุให้คนถูกฆ่าตายไปราวไปไม่ร่วงไปทุกวัน เพราะการแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ยังมองภาพความเป็นคนตาบอดในต้นแบบทางประวัติศาสตร์ที่เห็น

เป็นกลุ่มคนที่สร้างแต่ปัญหาและไม่คุ้มในการเกี่ยวข้องด้วย หนทางไปสู่สันติสุขและสันติภาพไม่ได้
รับการพิจารณาถึงเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา การแก้ปัญหาของรัฐโดยตำรวจหรือกองทัพรวมทั้งพลัง
สมานฉันท์จึงไม่สามารถทำได้ เพราะไม่เข้าใจบริบทของปัญหาที่เปลี่ยนไปแล้ว

ข้อเขียนของอิบรอฮิม ชุกรี ในหน้าสุดท้ายกล่าวว่า

“ในจำนวน ๑๐๐ ล้านคนของประชากรของชนชาติมลายูทั้งหมดนั้น ชาวมลายูปะตานี
ถือว่าเป็นผู้โชคร้ายที่สุด ถึงแม้ว่าพวกเขาจะอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบประชาธิปไตยเป็น
เวลาที่ยาวนาน แต่ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่เป็นประชาธิปไตยที่แบ่งชนชั้นของเชื้อชาติ
ซึ่งกำหนดโดยรัฐบาลสยาม โชคชะตาของชาวมลายูปะตานีจึงเปรียบได้กับต้นไม้เล็ก ๆ ชนิด
หนึ่งที่ไม่มีความที่จะเจริญเติบโตได้”²⁷

เราจะยอมให้เพื่อนร่วมประเทศเผชิญชะตากรรมอย่างโดด
เดี่ยวดังคำทำนายของนักประวัติศาสตร์เมื่อห้าสิบกว่าปีที่แล้ว
เชียวหรือ?

²⁷ หะสัน หมัดหมาน และมะหะมาซากี เจ็.ดร. แพลโดย ประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรมลายูปะตานี .อิบรอฮิม ชุกรี
หน้า ๙๕) ๒๕๔๙ ,ซิลค์เวอร์ม บุก .ะหะ)